

Nr 65.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag innefattande tillfälligt undantag från gällande inskränkningar i rätten att använda sparbanks vinst; given Stockholms slott den 6 februari 1920.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag innefattande tillfälligt undantag från gällande inskränkningar i rätten att använda sparbanks vinst.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Förslag

till

Lag

innefattande tillfälligt undantag från gällande inskränkningar i rätten att använda sparbanks vinst.

Härigenom förordnas som följer:

Utan hinder av föreskrifterna i 15 § lagen angående sparbanker den 29 juli 1892 eller i fastställt reglemente må sparbanks huvudmän, efter det styrelsen yttrat sig i frågan, besluta, att högst en tredjedel av vinsten å den av sparbanken under föregående året drivna rörelse skall användas för annat i samma paragraf angivet ändamål än avsättning till reservfond, dock att till följd av sådant beslut reservfonden eller, där förbehåll om tillskjuten grundfonds återbärande icke i reglementet gjorts, sammanräknade beloppet av grund- och reservfonderna icke må komma att understiga fem procent av insättarnas behållning enligt senaste bokslut.

Huvudmännens beslut i ärende, varom nu är sagt, skall underställas Konungens befallningshavande, som har att pröva, huruvida beslutet överensstämmer med föreskrifterna i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1920 och gäller till och med den 31 maj 1921.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16
januari 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIerna,
UNDÉN,
THORSSON,
HOLMQUIST,
OLSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet
anförde chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, härefter:

Jämlikt stadgandet i 15 § sparbankslagen, sådan densamma lyder
enligt lag den 25 maj 1905, skall all vinst, som å sparbanks rörelse
uppkommer, avsättas till en reservfond för bestridande av omkostnader
och betäckande av förluster. Då reservfonden eller, i visst fall, samman-
räknade beloppet av grund- och reservfonderna överstiger tio procent
av insättarnas behållning enligt senaste bokslut, må emellertid spar-
bankens huvudmän, efter det sparbankens styrelse avgivit yttrande i
ärendet, kunna besluta, att överskottet skall enligt grunder, som av huvud-

15 § spar-
bankslagen.

männen fastställas, tillgodoföras insättare såsom tilläggsränta eller ock annorledes användas för väckande och underhållande, särskilt hos mindre bemedlade insättare, av håg till ökad sparsamhet. Likaledes må, om bankens reglemente sådant uttryckligen medgiver, huvudmännen, sedan styrelsen yttrat sig i frågan, kunna anslå högst hälften av förenämnda överskott till sådant välgörande eller allmännyttigt ändamål, som icke på grund av gällande författning skall tillgodoses genom skattebidrag.

*Sparbanks-
föreningens
styrelse i skri-
velse den 8
maj 1917.*

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 maj 1917 anförde sparbanksföreningens styrelse, att genom bestämmelserna i förevarande paragraf möjlighet att disponera uppkommen vinst på annat sätt än genom avsättning till reservfond vore utesluten för andra sparbanker än sådana, vilkas reservfonder eller, i visst fall, sammanlagda grund- och reservfonder överstege tio procent av insättarnas behållning. Detta stadgande reste, enligt styrelsens förmenande, oberättigade hinder mot en sparbanks bemödande att göra sitt bästa för sina insättare, varjämte styrelsen erinrade, hurusom mera än hälften av landets sparbanker vore förhindrade att med en enda skärv ansluta sig till bemödanden att avhjälpa det i så rikt mått framträdande nödläget. Styrelsen ifrågasatte därför ett sådant tillägg till ifrågavarande lagrum, att möjlighet förefunnnes att använda viss del av sparbanks vinst för de i lagrummet omnämnda ändamål, så snart sammanräknade beloppet av grund- och reservfonderna, efter frånräknande av beviljade anslag, uppginge till minst fem procent av insättarnas behållning enligt senaste bokslut.

*Departements-
chefen.*

Då nämnda skrivelse anmäldes inför Kungl. Maj:t, anförde dåvarande chefen för finansdepartementet, bland annat:

»Bestämmelserna i 15 § av sparbankslagen hava tillkommit i syfte att förhindra, att en sparbanks medel användas till ändamål, som äro för sparbanken främmande. De avhjälpa därjämte i någon mån bristen på föreskrifter om viss proportion mellan inlåningen och de egna fonderna. Såsom styrelsen för sparbanksföreningen framhållit, lämna ifrågavarande bestämmelser möjlighet till friare användning av behållna medel endast i en mycket inskränkt omfattning, nämligen för allenast de sparbanker, i vilka reservfonden eller sammanlagda beloppet av grund- och reservfonderna överstiger tio procent av insättarnas behållning enligt senaste bokslut. Under vanliga omständigheter skulle jag icke, åtminstone utan en närmare utredning, varit benägen att föreslå någon ändring i dessa bestämmelser. Sådana de ekonomiska förhållandena nu gestalta sig, ställer sig frågan emellertid för mig i ett helt annat läge. Den utsträckning av rätten att i viss omfattning använda vinstmedel annorledes än till avsättning till reservfonden, som sparbanksföreningens

styrelse nu ifrågasatt, synes mig för närvarande synnerligen behjärtansvärd, och bör enligt min mening styrelsens förslag mottagas med tacksamhet. Enligt vad jag erfarit skulle nämligen många sparbanker, som hava en god ställning, men som på grund av gällande bestämmelser nödgas avsätta hela vinsten till reservfonden, komma att dela med sig av sina medel till sådana ändamål, som omförmålas i 15 § i sparbankslagen, därest nuvarande hindren härför bleve åtminstone till en del borttagna.»

På departementschefens, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan föreslog sedermera Kungl. Maj:t, efter lagrådets hörande, genom proposition den 19 maj 1917, nr 371, riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag, innefattande tillfälligt undantag från gällande inskränkningar i rätten att använda sparbanks vinst.

1917 års
proposition.

Riksdagen anmälde i skrivelse den 15 juni 1917, nr 325, att riksdagen, ehuru åtgärder av ifrågavarande slag under normala tider måste anses vara ägnade att väcka betänkligheter, likväl, med hänsyn till rådande ekonomiska förhållanden och då den föreslagna lagen endast vore avsedd att erhålla provisorisk giltighet, ansett sig böra bifalla det framlagda förslaget.

1917 års riks-
dagskrivelse.

Den 25 juni 1917 utfärdade därefter Kungl. Maj:t, i överensstämmelse med det av riksdagen godkända författningsförslaget, lag (nr 374), innefattande tillfälligt undantag från gällande inskränkningar i rätten att använda sparbanks vinst, av följande lydelse:

1917 års lag.

Utan hinder av föreskrifterna i 15 § lagen angående sparbanker den 29 juli 1892 eller i fastställt reglemente må sparbanks huvudmän, efter det styrelsen yttrat sig i frågan, besluta, att högst en tredjedel av vinsten å den av sparbanken under föregående året drivna rörelse skall användas för annat i samma paragraf angivet ändamål än avsättning till reservfond, dock att till följd av sådant beslut reservfonden eller, där förbehåll om tillskjuten grundfonds återbärande icke i reglementet gjorts, sammanräknade beloppet av grund- och reservfonderna icke må komma att understiga fem procent av insättarnas behållning enligt senaste bokslut.

Huvudmännens beslut i ärende, varom nu är sagt, skall underställas Konungens befallningshavande, som har att pröva, huruvida beslutet överensstämmer med föreskrifterna i denna lag.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då densamma, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, och gäller till och med den 31 maj 1918.

Genom en den 26 februari 1918 utfärdad lag meddelades enahanda bestämmelser att gälla under tiden den 1 juni 1918—den 31 maj 1919.

1918 års lag.

*Sparbanks-
föreningens
styrelse uti
yttrande i
sept. 1918.*

Sedan jag i september 1918 från sparbanksföreningens styrelse infortrat yttrande, huruvida en förlängning av sistberörda lags giltighetstid kunde anses påkallad och, i så fall, vilken tid en förlängning borde avse, anförde bemälda styrelse till svar härå i huvudsak följande:

En förlängning av lagens giltighetstid syntes styrelsen önskvärd. Vad anginge tiden för en sådan förlängning, hölle visserligen styrelsen för sannolikt, att behovet av lagen komme att sträcka sig rätt långt fram i tiden och att ett fasthållande av det hittills följda tillvägagångssättet — lagens antagande för ett år i sänder — komme att medföra ett fortsatt förnyande. Men ett beslut om längre giltighetstid skulle måhända giva ett ovälkommet intryck av misströstan hos regering och riksdag om framtiden. Skulle åter denna konsideration icke förtjäna avseende och icke göra sig gällande i fråga om annan av tidsförhållandena framkallad undantagslagstiftning, syntes det styrelsen fullt tillräddligt att för nu ifrågavarande undantagslag bestämma en längre giltighetstid, och detta så mycket mera, som lagen icke innefattade åläggande eller förbud utan gäve sparbankerna full frihet att använda eller icke använda sig av densamma.

*Bankinspek-
tionen.*

Även bankinspektionen tillstyrkte en förlängning av giltighetstiden för ifrågavarande bestämmelser, dock endast under ett år från och med den 1 juni 1919.

*Departements-
chefen.*

För egen del anförde jag vid ärendets behandling i statsrådet, att världskriget visserligen syntes stå inför sin avslutning, men att det dock torde dröja länge, innan de ekonomiska förhållanden, som föranlett ifrågavarande bestämmelsers utfärdande, underginge sådan förändring, att bestämmelserna förlorade sitt berättigande. På grund härav förordade jag giltighetstidens förlängning i enlighet med vad bankinspektionen föreslagit.

*1919 års
proposition.*

Genom proposition den 31 januari 1919, nr 49, förelade därpå Kungl. Maj:t riksdagen ett i överensstämmelse med vad jag sålunda anfört upprättat förslag till lag i ämnet.

*1919 års
riksdagsskri-
velse och lag.*

I skrivelse den 18 februari 1919, nr 19, anmälde riksdagen, att berörda proposition av riksdagen bifallits, varefter lag i ämnet utfärdades den 28 i samma månad.

Den 21 sistlidna november infortrade jag från sparbanksföreningens styrelse och bankinspektionen yttrande, huruvida åt oförmälda bestämmelser med hänsyn till rådande förhållanden borde givas fortsatt giltighet och i så fall för vilken tid.

Sparbanksföreningens styrelse har i anledning härav uti en den 6 sistlidna december dagtecknad skrivelse, under åberopande av sitt år 1918 avgivna yttrande, hemställt, att 1919 års lag i ämnet måtte erhålla förlängd giltighet till och med den 31 maj 1921.

Sparbanksföreningens styrelse i yttrande den 6 december 1919.

Bankinspektionen framhåller i sitt den 31 sistlidna december avgivna yttrande, att de ekonomiska förhållanden, som voro rådande, då den provisoriska lagstiftningen tillkom, och som då i allmänhet antogos komma att bliva av övergående beskaffenhet, numera utvecklats sig på ett sätt, som synes tyda på, att de komma att bliva i viss mån permanenta. På grund härav anser bankinspektionen det önskvärt, att provisoriet på ifrågavarande lagstiftningsområde upphör. Då emellertid sparbanksföreningens styrelse uttalat sig för en förlängning av den provisoriska lagstiftningen, anser sig bankinspektionen icke böra sätta sig däremot. En eventuell förlängning bör enligt bankinspektionens förmenande bestämmas att avse tiden till och med den 31 maj 1921.

Bankinspektionen.

Såsom bankinspektionen framhållit, synas de ekonomiska förhållanden, vilka föranlett ifrågavarande provisoriska lagstiftning, ingalunda vara av den övergående natur, som man från början allmänt antagit. Den tvekan angående lämpligheten av provisoriets fortsatta upprätthållande, som kommit till uttryck i bankinspektionens yttrande, är därför förklarlig. Emellertid talar ju det behjärtansvärda syfte, man med provisoriet i fråga velat främja, alltjämt starkt för bibehållandet av de undantagsbestämmelser, som däri innefattas. Jag anser mig förden skull böra tillstyrka en förlängning av provisoriet för ytterligare ett år. Om och i vad mån åter en bestående ändring uti sparbankslagens bestämmelser i hithörande avseende kan anses påkallad är ett spörsmål, som synes mig böra göras till föremål för utredning och övervägande i sammanhang med frågan om en omläggning av sparbankslagstiftningen i andra delar, vilken sistnämnda fråga jag har för avsikt att inom den närmaste tiden upptaga.

Departementschefen.

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst ett i överensstämmelse med det anförda upprättat förslag till lag, *innefattande tillfälligt undantag från gällande inskränkningar i rätten att använda sparbanks vinst*, hemställde departementschefen, att lagrådets yttrande över förslaget måtte för det ändamål, som omförmäles i § 87 regeringsformen, genom utdrag av protokollet inhämtas.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen fann Hans Maj:t Konungen gott bifalla.

Ur protokollet:

Elis Lindahl.

Förslag

till

Lag

innefattande tillfälligt undantag från gällande inskränkningar i rätten att använda sparbanks vinst.

Härigenom förordnas som följer:

Utan hinder av föreskrifterna i 15 § lagen angående sparbanker den 29 juli 1892 eller i fastställt reglemente må sparbanks huvudmän, efter det styrelsen yttrat sig i frågan, besluta, att högst en tredjedel av vinsten å den av sparbanken under föregående året drivna rörelse skall användas för annat i samma paragraf angivet ändamål än avsättning till reservfond, dock att till följd av sådant beslut reservfonden eller, där förbehåll om tillskjuten grundfonds återbärande icke i reglementet gjorts, sammanräknade beloppet av grund- och reservfonderna icke må komma att understiga fem procent av insättarnas behållning enligt senaste bokslut.

Huvudmännens beslut i ärende, varom nu är sagt, skall underställas Konungens befallningshavande, som har att pröva, huruvida beslutet överensstämmer med föreskrifterna i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1920 och gäller till och med den 31 maj 1921.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd måndagen
den 2 februari 1920.*

Närvarande:

Justitieråden AMÉEN,
friherre LEIJONHUFVUD,
EDELSTAM,
Regeringsrådet LINNÉR.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över finans-
ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 16 januari
1920, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det
i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat
*förslag till lag, innefattande tillfälligt undantag från gällande inskränk-
ningar i rätten att använda sparbanks vinst.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet
av t. f. byråchefen för lagärenden i finansdepartementet Karl Levinson.
Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
6 februari 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern **EDÉN**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **HELLNER**,
Statsråden: **PETRÉN**,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre **PALMSTIERNA**,
THORSSON,
HOLMQUIST,
OLSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, anmälde här-
efter lagrådets den 2 februari 1920 avgivna utlåtande över det den 16
därförutgångne januari till lagrådet remitterade förslaget till lag inne-
fattande tillfälligt undantag från gällande inskränkningar i rätten att
använda sparbanks vinst; och hemställde föredragande departements-
chefen, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte,
jämligt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen
till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter
biträdda hemställda behagade Hans Maj:t Konungen
förordna, att till riksdagen skulle avlätas proposition
av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Nils Hellenius.